

מקצוען, יהודי וציוני גאה על אליעזר אייזנבוך ז"ל

רלף גינזבורג - מאל"ה, מועצת החלב
ralph@milkg.org.il

בסוף 2013 הלך לעולמו, בראש צלול, חוקר, מורה ומעל הכול - יהודי וציוני גאה. את אליעזר פגשתי לראשונה לפני כארבעים שנה, אחרי עלייתו מברית המועצות בשנת 1973, כאשר ביקר ברפת שריכזתי, בקיבוצי צרעה. אליעזר דיבר בעברית, נכונה וספרותית, שהזכירה מאד את העברית של אבי, שהיגר מליטא חמישים שנה לפניו.

אחרי שסיירתי אתו ברפת, אליעזר שאל מהיכן הגיע אבי וכאשר ענית שגם אבי נולד בליטא, הוא מיד הפך אותי ל"ליטווק" (יוצא ליטא) של כבוד וסיפר לי על אודות עיירת הולדתו של אבי. למרות פער הגילים, נוצר בינינו קשר שנמשך לאורך כל השנים, בצורה זו או אחרת. בערוב ימיו, כתב אליעזר את זיכרונותיו והייתי בין מכריו שזכו לקבל ממנו עותק. חלק גדול מסיפור חייו המרתק, לקוח מזיכרונות אלו בסגנון הכתיבה הייחודי שלו.

ביזכרונותיו אליעזר כותב - "החינוך העברי בליטא בשנות השלושים של המאה שעברה, בין שתי מלחמות העולם, היה ראוי לציון. הוא יכול היה לשמש כדוגמה לכל ארצות הגולה. בגן הילדים העברי בפוניבז' שרתי בחברת הזאטוטים: "אצל חיפה יש כרמל ומתחת זרעאל. הר כרמל הוא הר נישא, בשביל זה אליו נסע...".

"כל ספרי הלימוד, השירה ועיתוני הילדים היו מגיעים אלינו מא"י באופן סדיר. אני זוכר באיזו שקיקה קראנו את "דבר לילדים"....." מכאן העברית שהוא דיבר עם הגיעו ארצה.

בנעוריו היה אליעזר פעיל בקן "השומר הצעיר" בפוניבז' ועם סיום לימודיו בתיכון, היה נחוש ללכת בדרכי "ההגשמה השומרית": הכשרה, עלייה, בניית קיבוצים באדמות השוממות והתיישבות בהם. בשנת 1939 כשסיים את לימודי התיכון השתבשו תכניותיו, מכיוון שממשלת בריטניה פרסמה את הספר הלבן והעלייה לא"י צומצמה דרסטית, דבר שלא אפשר לו את "ההגשמה התנועתית" בעתיד הנראה לעין ולכן היה צריך להמתין "בהכשרה" של התנועה עד לקבלת רישיון העלייה (הסרטיפיקט).

באותם ימים, הגיע לעיירה שליח מא"י מטעם ההנהגה הראשית של "השומר הצעיר" שהסכים שילמד באוניברסיטה כחבר התנועה בתנאי אחד, שילמד וטרניריה. "אנו מקימים רפתות, ולבוסס בזבל הרפתות גם זה חלוציות!" שנתיים ראשונות למד באקדמיה הווטרנרית הליטאית בקובנה. עם פרוץ מלחמת העולם השנייה, אחרי שברח מליטא עם אחיו, התפנה לתוככי ברית המועצות וסיים את לימודיו בעיצומה של המלחמה. אחרי סיום לימודיו עבד כווטרנר בשדה בחבלי ארץ המשוחררים מהנאצים, דרומית לסטלינגרד. המשימה הייתה מניעה וביעור מחלות של חיות המשק, בעיקר של כבשים ובקר.

ב-1945, עם שחרורו מהצבא הרוסי, חזר לליטא והתחיל לעבוד בשירותים הווטרנריים. שערי ברית המועצות ננעלו והיהודים לא הורשו לקיים כל מגע עם ישראל, שנחשבה יחד עם ארצות הברית, לאויבי המדינה הסובייטית. היהודים לא הורשו לגלות כל סממן יהודי או להזדהות עם המדינה היהודית. מכיוון שלא אושר להם להביע את דעתם הם כונו "יהודי הדממה" על ידי הסופר **אלי ויזל**. למרות היותו יהודי, חזר אליעזר ללימודים ולימד פיזיולוגיה של חיות המשק, באקדמיה הווטרנרית בקובנה, שבה עבד 26 שנים.

החל מ-1969 העזו קבוצות נפרדות של יהודים לפנות בפומבי בעצומות אל שלטונות ברה"מ, בדרישה לתת ליהודים לחזור למולדתם ההיסטורית. בשנות השישים והשבעים, השלטונות הקומוניסטיים וגם חלק מהאוכלוסייה, התייחסו למבקשי היציאה לישראל כאל בוגדים במולדת הסוציאליסטית. יהודים שהגישו את בקשתם לעלייה וקיבלו סירוב, לא יכלו לשוב עוד לאורח חייהם הקודם וכונו "סירובניקים".

למרות היותו פרופסור ומנהל מחלקה, נהנה ממשכורת גבוהה, ובנו אשר למד באוניברסיטה, זכות שנמנעה מיהודים רבים בהיותם יהודים, הגיש אליעזר בשנת 1972, את בקשתו לעלייה וקיבל סירוב. זמן קצר לאחר מכן החליטו הסובייטים, שעל מנת לצאת מברית המועצות יש צורך לשלם "**כופר השכלה**". במקרה של אליעזר, אשתו מאשה, אשר הייתה רופאה ובנוסף בנם שהתחיל ללמוד באוניברסיטה. הכופר שנדרש היה סכום דמיוני שלא יכלו לגייס. בגלל ההערכה של הליטאים לפועלו האקדמי - הוא הדריך עשרים

פרסמנו, ביחד עם ד"ר אלון ארזי מאפימילק, עבודות על יעילות חליבה ובכתיבת העבודות למדתי להכיר אדם סקרן עם "ראש מבריק" ומעל לכל פטריטו ישראלי בכל רמ"ח עבריו.

על מנת להכיר את האיש, די לצטט ממיל שקיבלתי ממנו לניו זילנד אחרי שהצגתי עבודה שהוא יזם והיה המנחה שלי בכתיבתה.

"רלף היקר"

אלון כתב לי היום שהרצאתך עברה בהצלחה רבה, ואני שמח מאוד על כך שהצלחת לייצג בכבוד את ארצנו הקטנטונת.

אני מודה לך שמצאת לנכון לציין בפומבי את תרומתי לנושא. יהיה לי, בשיתוף עם אלון, לעונג, לעסוק אתך בצוותא במחקר יישומי גם בעתיד.

להתראות בארץ - כך היינו מברכים זה את זה בליטא בשנות השלושים, ועכשיו זו המציאות.

שלך

■ אליעזר

ושישה דוקטורנטים - הוא לא נושל מעבודתו באקדמיה. אליעזר החליט לפנות ל"חלונות הגבוהים". 5-6 סטודנטים שלו לשעבר, עבדו במשרות גבוהות בוועד המרכזי של המפלגה או בממשלה. אחרי התייעצות עם חבר המקורב לשלטון, החליט לפנות אל סגן שר החקלאות שהיה מיועד עם שר הפנים, המאשר את רישיונות היציאה. בשיחה בין סגן השר ושר הפנים הליטאי, בנוכחות אליעזר, נאמר על ידי שר הפנים, שנודע לשלטונות שהדוקטורים שהוא הדריך מתכוננים, לכאורה, לאסוף את הסכום החסר לו לתשלום "כופר ההשכלה". לדברי שר הפנים, אם הוא ישתמש בכסף הזה על מנת לעלות לישראל, השלטונות חוששים שעשויה לקרות אי נעימות, אם יספר לכתב עיתון תל אביבי איך הליטאים תומכים בציונים, למורת רוחה של מוסקבה. את הרישיון המיוחל הוא קיבל מיד עם פרסום התקנה המקלה על "כופר ההשכלה" שהמיר שנות עבודה בכסף, והוא הצליח לשלם את הכופר בעצמו, מבלי להזדקק לעזרת תלמידיו לשעבר. לאחר הגעתו ארצה התחיל לעבוד במכון וולקני ועם פרישתו לגמלאות, התמנה כיועץ מדעי של חברת צח"מ אפיקים. הקשר בינינו התהדק כאשר התחיל לעבוד עם צח"מ ואני כמדריך ממשק חליבה.

ייעוץ מקצועי לרפתנים סיכום פיילוט

זנה מיניס - מועצת החלב
dana@milkm.org.il

- התאמת מנת מזון לכל קבוצה במשק ותדירות קירובי המזון.
- שיפור/הקמת חצר צינונים.
- כניסה לביקורת חלב חודשית, וע"י כך כניסה לספר העדר ושימוש ב"נעה".
- בניית נוהל הזרעת עגלות, מבכירות ופרות, במקביל להוצאת הפר המקומי בחלק מהמקרים.
- נוהל ייבושים ואופן הייבוש.
- מעבר לשלוש חליבות, שגרת חליבה, התנהלות נכונה בכל הקשור לבריאות העטין.
- שינויי ממשק כללי בסככה: ניקוי שקתות, גריפת מדריך אכילה, טיפול במרבץ.
- גידול יונקים.
- מפגשים משולבים במשק עם הרופא המטפל/נציג שירותי הזרעה/נציג מרכז מזון/מדריך מאל"ה.
- התמודדות עם בעיות נקודתיות וייחודיות שעלו במשקים.

תוצאות הפיילוט משיעויות רצון. שיתוף הפעולה במשקים הנבחרים גבוה, וניכרת התקדמות מקצועית יפה ושיפור כללי משמעותי. ■

על מנת לבדוק מהי הדרך הנכונה לביצוע הפרויקט מבחינת תקציב, חונכים, משקים, שעות חניכה ועוד הוחלט להתחיל בפיילוט. נציג התאחדות מגדלי הבקר לחלב נבחר כמלווה לפיילוט. תפקידו לאתר וללוות את המשקים המשתתפים בפיילוט, לקשר בין החונכים הנבחרים למשקים, ולעקוב במהלך השנה אחר התקדמות הפרויקט ותוצאותיו. שלושה חונכים נבחרו לפרויקט.

תשעה משקים נבחרו מתוך רשימה של משקים, ביניהם משקים בתת ביצוע; בינואר 2011 יצאנו לדרך עם חמישה משקים. ארבעה נוספים נכנסו לעבודה ביוני-יולי 2011. כל החונכים העבירו דוח על כל מפגש במשק. בדוח מפורט מצב המשק ביום הפגישה, מצב ההתקדמות, מידת שיתוף הפעולה, נקודות לעבודה לקראת הפגישה הבאה, ושינויים שנעשו. כמוכך, יש דיווח על פגישות עם גורמים חיצוניים במידה והיו כאלה.

הנושאים שנבחנו במשקים:

- בניית תכנית עבודה, השקעות ושינויים לשנים הקרובות.
- תכנון ייצור חלב שנת.

